

www.ruimtevoorklimaat.nl/case06

Waterproblemen vertragen vernieuwing van de woonwijk Tiel-Oost. Om die problemen tegelijk met de wijkvernieuwing op te lossen was samenwerking tussen vele partijen nodig.

klimaatthema	Adaptatie: wateroverlast en overstromingen
locatie	Tiel
schaal	Wijk
doelgroep	Beleidsmedewerkers en bestuurders gemeenten en provincies
tijdlijn	Start 2007. Planning voor uitvoering tot 2015. Eindbeeld 2030.
contact	Ine van den Hurk IvdHurk@tiel.nl

- 4** Zorg dat (beleids)medewerkers vanaf het begin meedoen. Zo voelen zij zich medeverantwoordelijk en zijn ze minder gericht op toetsen achteraf
- 4** Maak bij dit soort complexe processen met slim gekozen instrumenten een goed samenspel tussen bestuurders en beleidsmedewerkers mogelijk
- 10** Laat niet het hier en nu leidend zijn bij gebiedsontwikkeling. Een focus op de toekomst maakt klimaatbestendigheid leidend bij alle aspecten van de ontwikkeling
- 11** Analyseer potentiële gevoelige onderwerpen voor de belangrijkste partner(s). Plan 'ruziemomenten' hierover bij voorkeur in het begin van het proces
- F** KNMI klimaatscenario's
- J** Waterrobuust Bouwen
- P** Serious gaming



CASE 06

Watergame: Serious Gaming in Tiel-Oost

Woonwijk aan de Waal krijgt al gamend klimaatbestendige toekomst

door Ine van den Hurk

De spreekwoordelijke druppel voor de wijk Tiel-Oost was dat nieuwbouwplannen niet door konden gaan vanwege de wateroverlast. Wijkvernieuwing biedt kansen om die waterproblemen op te lossen, maar vergt wel overeenstemming tussen tal van partijen. Dat neemt veel tijd in beslag en leidt soms tot spanningen.

De wijk Tiel-Oost aan de Waal moet dus op de schop. Op de wensenlijst van de gemeente staan woningbouw, herinrichting en een Brede school. In 2007 start een project dat niet alleen gericht is op het aanpakken van de huidige waterproblemen. Het maakt de gewenste bouwplannen en herinrichting mogelijk én het houdt rekening met de verwachte verandering van het klimaat.

De aanpak

Om de wijk succesvol te vernieuwen kan water niet los worden gezien van zaken als infrastructuur en nieuwbouw. Met hulp van waterexperts is na een analyse van het gebied gewerkt aan maatregelen voor Tiel-Oost. De deelnemers aan het project, waaronder bewoners, zijn in vier expertgroepen verdeeld. Eerst hebben zij inspiratie opgedaan. Zij bezochten een wijk in Dordrecht waar gelijksoortige problemen zijn aangepakt. In een decisionroom voerden zij met digitale hulpmiddelen discussies over mogelijke oplossingen. De groepen hebben diverse scenario's voor Tiel-Oost uitgewerkt en aan elkaar gepresenteerd. Zo konden ze elkaar wijzen op verbeteringen en tekortkomingen. Dit leverde vier mogelijke scenario's op die zijn doorgerekend door gemeente, waterschap en Grontmij:

1. Korte termijn oplossingen
2. Optimale koppeling stedenbouw en water
3. Integraal duurzaam toekomstscenario
4. Bewonersscenario

Op basis van het teken- en rekenwerk is een integraal voorkeursscenario ontstaan met tal van maatregelen. Maatregelen voor de korte termijn die direct oplossingen bieden voor de bewoners van de wijk, zoals de aanleg van drainage. Maar ook oplossingen voor de lange termijn ontbreken niet. Deze anticiperen op veranderingen in klimaat en veranderingen in de stad.

Het voorkeursscenario is definitief doorgerekend met een grond- en oppervlakte-watermodel.

Tiel Oost. Bron: Gemeente Tiel.



Het voorkeursscenario vormt ook de basis voor de financiële verdeling tussen gemeente en waterschap. De gemeente gaat daarbij uit van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW), waarin is vastgelegd wie welke verantwoordelijkheid heeft over welke onderdelen van het watersysteem. Een evenwichtige financiële verdeling tussen gemeente en waterschap op basis van het NBW bleek een moeilijk begaanbare weg. Uiteindelijk is gevraagd aan de provincie om via bemiddeling in tripartiet overleg verder te gaan. Dit leidde tot afspraken op het gebied van financiering, uitvoering en samenwerkingsvorm. De vraag 'wie gaat betalen' leidt over het algemeen zeer waarschijnlijk tot een 'ruziemoment' bij integrale gebiedsontwikkeling die rekening houdt met klimaatverandering.

De samenwerking

Vanaf het begin werkten gemeente Tiel, Waterschap Rivierenland, Provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en het Ministerie van VROM samen met wetenschappers, projectontwikkelaars, woningcoöperaties en bewoners. Om die samenwerking beter te laten verlopen is tijdens de tweede expertmeeting de watergame ingezet. Zo kregen de partijen beter inzicht in elkaars rollen en verantwoordelijkheden en in de problematiek in Tiel-Oost in zijn algemeenheid. Het is bij klimaatprojecten van belang dat de medewerkers van overheden gericht zijn op meedenken vanaf het begin, niet op toetsen achteraf. Daarom werkten alle deelnemers uit de verschillende werkvelden in expertgroepen samen aan oplossingen. Bewoners hebben deelgenomen in een eigen expertgroep.

Daarnaast is er internationaal samengewerkt. Tiel-Oost is namelijk onderdeel van het Europese project Future Cities dat stedelijke gebieden in Noordwest-Europa in staat stelt de voorspelde gevolgen van klimaatverandering te bestrijden.

Profiel C - multifunctionele dijk. Bron: Gemeente Tiel.



Het eindresultaat

Het voorkeursscenario bevat een concrete planning tot 2015 en een eindbeeld tot 2030. De korte termijnmaatregelen bieden direct oplossingen voor de bewoners van de wijk zoals de aanleg van drainage, een watersysteem voor de opvang en afvoer van water en wadi's waar regenwater de bodem in kan zakken. Oplossingen op langere termijn anticiperen op veranderingen in klimaat en stad. De aanleg van een multifunctionele dijk is één van die maatregelen.

Het uiteindelijke Integrale Schetsontwerp, dat op het voorkeursscenario is gebaseerd, biedt het meest haalbare en betaalbare scenario. Er zijn besluiten genomen over de toetsing van de maatregelen, over kostenverdeling en juridische verankering en over de uitvoeringsorganisatie. Het proces heeft alle partners bij het project betrokken en ook vastgehouden. De publieke partners hebben het besluit over het resultaat genomen.